

Melléklet

a kir. igazságügyminiszternek 26,819/1899. I. M. számú rendeletéhez:

A kir. pénzügyminiszter urnak 1899. évi február hó 7-én 87,255. sz. a. kelt és a szegedi m. kir. pénzügyigazgatósághoz intézett rendelete.

A magyar takarékpénztárak központi jelzálogbankja mint részvénytársaság illetékügyi kérvénye tárgyában 1898. szeptember 29-én 43.623. szám alatt kelt jelentése csatolmányai visszaadása mellett értesítettik a czim, miszerint olyan esetben, midőn nyilvános számadásra kötelezett pénzügyintézetnél fennálló és az 1876. évi XXXVI. t.-cikkben megállapított feltételeknek megfelelő jelzálogos kölcsönkövetelések oly pénzügyintézetre ruháztatnak át, a mely a fennálló törvények értelmében záloglevelek kibocsátására van jogosítva, az ilyen átruházások telekkönyvi bekebelezése iránt benyújtott kérvények, az azokhoz csatolt felzetek, valamint a bekebelezés eszközölhetése végett szükséges telekkönyvi kivonatok, az 1895: L. t.-cz. 2. §. rendelkezései értelmében bélyegmentesek. Mert a most hivatkozott szakasz szerint: az ily átruházások bélyeg- és illetékmentességben részesülnek, még pedig az átruházott jelzálogos követelés engedményezése és bekebelezése után járó bélyeg és illetékekre nézve; e rendelkezésből, valamint a törvény célzatából kétségtelen, hogy a szóban forgó követelések mindazon bélyegek és illetékek alól mentesítve vannak, a melyek a követelések bekebelezése alkalmával felmerülhetnek. Ellenkező értelmezés mellett igen sokszor előállhatna az a visszáshelyzet, hogy a követelések bekebelezése után járó s a beadványi és felzeti bélyegilletéknél csekélyebb összegű bejegyzési illeték alól a felek mentesítve lennének, a bejegyzési illetéknél nagyobb összegre rugó beadványi, felzeti, melékleti bélyeget pedig le kellene róniok. Ez az eljárás a kedvezményre leginkább ráutalt kisebb kölcsönöket terhelné igen súlyosan s veszélyeztetné a törvény célzatát, mely a hitelmozgósítás megkönnyítésére irányul. Meghagyatik a czimnek, hogy jövőben hasonló esetekben a rendelet-höz alkalmazkodják s folyamodó részvénytársaságot megfelelően értesitse.

KÖZJEGYZŐK LAPJA

Szerkeszti SCHILLING RUDOLF, budapesti kir. közjegyző.

KIADJA A MAGYARORSZÁGI KIRÁLYI KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE.

Előfizetési ár: egész évre 5 frt, fél évre 3 frt.	Megjelenik havonként 2-szer	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI., Váci-körút 19.
--	--------------------------------	---

TARTALOM: A nyugdíjintézetéről. V. — Codificatio. (Folytatás.) — Az örökösödési eljárás köréből. — A hagyaték átadása, ha a köteles rész hagyományi, utóörökös vagy az özvegyjog vitás. Irta: dr. Szily Ferencz, budapesti kir. közjegyző-helyettes. (Folytatás.) — A kolozsvári kir. közjegyzői kamara nyugdíjintézetének alapszabályzata.

A nyugdíjintézetéről.**V.**

Ennek a lapszámnak összeállítása közben kapom a meghívót az egylet központi bizottságának f. hó 29-én tartandó ülésére, a tárgysorozat örömmel tölt el, mert abba fel van véve egy pont, a mely így szól:

„Nyugdíjszabályzat-tervezet tárgyában értekezés;“
minthogy ugyancsak a tárgysorozatban a „Közjegyzői szaklap további szerkesztése“ iránti tanácskozás is fel van véve, és így remélhetem, hogy a lap szerkesztése más, avatottabb kezekbe fog kerülni, nem akartam elmulasztani, hogy utoljára mint szerkesztő el ne mondjam még azokat, a miket a nyugdíjintézetre vonatkozólag elmondani még szükségesnek tartok.

Nagyon helyeslem, hogy végre ismét kezébe vegye a központi bizottság a nyugdíjintézet kérdésének tanulmányozását és remélem, hogy tanácskozásának tárgya már nem a „legyen vagy nem legyen“ kérdése lesz, hanem az, hogy mi módon legyen a nyugdíjintézet megalkotandó?

Nézeteim a teendőkre nézve a következők:

1. A központi bizottság bizzon még egy legfeljebb három tagból álló végrehajtó-bizottságot, a melynek tegye feladatává és jogává megtenni mindazt, a mit czélszerűnek, hasznosnak lát a cél elérésére, szóval, hogy adjon e bizottságnak korlátlan meghatalmazást.

Attól nem kell félni, hogy ennek a korlátlan meghatalmazásnak valamely káros következménye lehetne, mert hát ez a bizottság eredményesen csak úgy járhat el, ha lépéseit úgy választja meg, hogy azok a közjegyzők többségének akaratával megegyezők legyenek, ha pedig így lesz, akkor az egyletnek úgy sem lesz egyéb teendője, minthogy helyeselje a többség akaratát; ha pedig nem úgy járna el a kiküldött bizottság, akkor az sikert úgy sem tud felmutatni, és a központi bizottságnak mindig módjában lesz az adott felhatalmazást visszavonni.

2. A nyugdíjintézet alkotásánál meg kell kísélni legelőször azt, hogy lehetséges lenne-e törvényhozási intézkedést kieszközölni; mert ha igen, akkor ez volna a legbiztosabb mód a cél elérésére.

3. A bizottság feladata lenne oly tervezet készítése, amely a mellett, hogy az intézetet országossá alakítaná, mégis a kamarák tagozati különállását, tekintetbe véve azoknak mint olyanoknak a közös cél elérésére leendő egyesülését, lehetőségessé tegye.

Ezt a pontot szükségesnek tartom azért, mert úgy vélem, hogy a mostani törvény keretén belül csakis úgy lehet egységes nyugdíjintézetet siker reményében felállítani, ha a kamarák hivatalos hatalmát és erejét a cél elérésére igénybe vesszük és felhasználjuk.

Ezen kívül nagy előny lesz, ha a kamarák már mint kész apparátusok azonnal működhetnek és nem kell még ezután gondoskodni oly közegek létesítéséről, a melyek szükségesek arra, hogy az alkotandó központ eszközei, de egyszersmind az egész ország szétszórta levő közjegyzőinek a központtal szemben képviselői és a külön érdekek védelmezői legyenek.

Én ugyanis azt hiszem, hogy az egyesek érdeklődését egy ily közös intézménnyel szemben csak úgy lehet ébren tartani, ha az bizonyos mérvű decentralizált alapon fog nyugodni, ha minden közjegyzőnek alkalom fog adatni az egész ügymenetet közlő közvetlen szemlélődés útján figyelemmel tarthatni, abban személyesen közreműködhetni.

4. Szükséges lenne a bizottság számára megjelölni azokat a főbb elveket és megállapodásokat, a melyek alapját kellene hogy képezzék a nyugdíjintézet kidolgozandó alapszabályainak. Ilyenek lennének nézetem szerint:

- a) A kölcsönösség,
- b) az általános és kötelező részvétel (természetesen csak a jövőre nézve);

c) a nyugdíj-intézet tagjaiként felveendők a helyettesek és a jelöltek is, ha felvétetni akarnak;

d) a nyugdíj-intézeti vagyona, annak gyűjtésére és kezelésére vonatkozó intézkedések.

5. Minthogy jobb és könnyebb módot nem tudok az alap gyűjtésére, mint a miket eddigi czikkeimben is ajánlottam, nem tehetek egyebet, minthogy itt összesítem javaslataimat és ajánlom, hogy:

a) A bélyegárulási engedély eszközöltessék ki és az abból bejövendő jövedelem a tartalékalapra fordítottassék;

b) a kamarák tegyenek alapítványt a nyugdíjintézet javára és kötelezzék magukat évenként minden közjegyző után bizonyos összeget befizetni, ha a helyettesek is tagjai lesznek az intézetnek, minden ilyen tag után is;

c) a kamarák szabjanak beiratási díjakat, a melyek szintén a nyugdíjalapra lennének beszolgáltatandók;

d) a birságpénzek szintén a nyugdíjintézet javára lennének fordítandók;

e) minden tagra a fizetendő évi járulék szintén megállapítandó. Itt megfontolandó, hogy a nyugdíj és a hozzájárulási hányad egyenlő legyen-e az egész országra, vagy különböző kategóriák lennének felállítandók? Az én véleményem szerint a kategóriák felállítása mellőzendő volna és az egyenlőség elve volna keresztülviendő;

f) a régi közjegyzőkre lehetővé kell tenni, hogy a tagsági díjakat kamatos kamataikkal a multa vagy annak bizonyos részére befizetvén, igényjogosultságuk azon időtől vehesse kezdetét.

Ugy gondolom, ezekben elmondtam mindent, a mit a nyugdíj-intézetre vonatkozólag szükségesnek és hasznosnak vélek, és most már a központi bizottságon áll, hogy a javaslatot megrosztálja és magáévá tegye azt, a mi ebből jó, és pótolja azzal, a mit jobbnak vagy szükségesnek itél.

Szabad legyen még csak annak a reményemnek kifejezést adni, hogy a nyugdíj-intézet kérdése az egylet központi bizottságának tanácskozási tárgysorozatába felvétetvén, onnan többé ne kerüljen le mindaddig, míg a cél elérve és a nyugdíjintézet megvalósítva nem lesz.

S. R.

Codificatio.

(Folytatás.)

Nem hagyhatom megjegyzés nélkül előadó urnak azt a javaslatát sem, hogy „az okirati kényszer esetén is kivételt indítványoz azokra az esetekre, a melyekben a felek a szóbelileg kötött szerződést átadásal már teljesítették“. És tovább azt indítványozza, hogy „E végből ki kellene mondani, hogy a megtörtént átadással szemben nem lehet hivatkozni az ügylet írásba foglalásának elmulasztására“. Ezen indítványokat némileg megerőtleníti maga az előadó ur is, a mikor mindjárt hozzáteszi, hogy „habár másrészt kétségtelen, hogy a gyakorlatban sokszor fölötte nehéz az ingatlan dolog átadásának bizonyítása és még nehezebb annak bizonyítása, hogy az átadás tulajdon szerzésének céljára történt“.

A mi az indítványozott kivételt illeti, megvallom, szerettem volna, ha ez az indítvány szabatosabban lett volna körülírva, azaz szeretném tudni, hogy előadó ur hogy gondolja ennek a kivételnek a szabályozását?

Ha ez a kivétel arra vonatkozik, hogy a törvény írásbeli szerződést kíván ugyan, azonban megengedi, hogy abban az esetben, ha az ingatlanok tényleges átadása megtörtént, az írásbeli szerződés mellőzhető legyen, akkor ily intézkedés nem az írásbeli szerződést, hanem — ellenkezőleg — a szóbeli szerződést tenné általános szabálylyá és az írásbeli szerződést a kivétellé, már csak azon egyszerű okból is, mert több olyan eset van, a melyben a szerződéssel egyidejűleg a megszerzett ingatlan átadatik és átvéttetik, mint olyan, a melynél az átadás elmarad.

Ebben az esetben tehát, ha a többség a szóbeli szerződés lenne vagy lehetne, kellene egy újabb pótló intézkedésről gondoskodni, a mely az ily szóbeli szerződések alapján a tulajdon- és zálogjogok bekebelezését lehetővé tegye, mert hát a szóbeli szerződés alapján a bekebelezés a mai viszonyok között lehetetlen. Szép dolog ugyan az a frázis, hogy „Az egészséges forgalmi viszonyok fontos támasza a más szavában való bizalom“, de hát ezzel szemben más frázisok is vannak és élnek, például: a szó: „kiáltó szó a pusztában“, aztán „verba volant, scripta manent“, stb.

Hanem nem is olyan egyszerű ez az átadás dolga, mint a hogy így ezzel a szóval kifejezve lenni látszik, mert hát az ingatlant magát átadni tényleg igen is lehet, és azt még el lehetne képzelni,

hogy a tényleges átadás pótolja a telekkönyvi átadást — ámbár ez felforgatása lenne az egész telekkönyvi rendszernek és megsemmisítése lenne maguknak a hitel-telekkönyveknek — de hogy a zálogjog és egyéb számtalan tulajdonkorlátozási jogok átadása tetteleg telekkönyvi bekebelezés nélkül miképpen volna eszközölhető, azt én elképzelni nem tudom.

Tehát ha ezt a kivételt törvényesíteni kellene, akkor ez alól a kivétel alól ismét más kivételeket kellene tenni, a melyek rendeznék a tetteleg át nem adható jogok átadását.

Azt mondja továbbá előadó ur, hogy „ellentétben áll az okirati kényszer az egyéni szabadság és a forgalom szabadságának elvével“.

Ha ezt az állítást bonczolgatni kezdjük, akkor legelőször az a kérdés merül fel, hogy az „egyéni szabadságnak“ egyáltalán mi köze van ehhez a kérdéshez? Hisz az egyéni szabadság sem a modern, sem a nem modern államban, de még a legutópikusabban szabadnak elképzelhető államban sem korlátlan, hanem vagy szabályok, szokások vagy viszonyok által is igen nagyon korlátozott. Az egyéni szabadság nem jelenthet egyebet, mint szabad mozgást a korlátok közt. Ezek a korlátok lehetnek szűkebbek és tágabbak, de mindenkoron csak korlátok, és pedig a legkevésbé bizonyos, hogy nem nagyobb e az egyéni szabadság ott, a hol több oly korlát van felállítva, a mely garantirozza a szabadságot, mint ott, a hol kevés, vagy semminemű korlát sincs szabályozva. És hát, mint minden dolognak, úgy ennek a korlátozásnak is két oldala van; az egyik igen is gát, például annak, a ki szerezni akar, de védelem annak, a ki már tulajdonos. Az írásbeli szerződés lehet, hogy megnehezíti a szerzőnek és elidegenítőnek momentán lépéseit, de biztonságot ad a tulajdonosok nagy többségének azon tudatban, hogy az ő ingatlan vagyonuk saját írásbeli hozzájárulásuk nélkül nem szünhetik meg tulajdonuk lenni. Már most az a kérdés, hogy melyik érdemel nagyobb kiméletet: a tulajdonosok, a nagy többség érdeke, vagy az egyes elidegenítők, vagy a szerzők kényelemszeretete?

Azt hiszem, hogy ezen rövid szavak is eléggé megvilágítják a kérdést és bátran azt a választ adják a kérdezőnek, hogy az ingatlan vagyonra vonatkozó szerződések írásos volta semmiképp sem áll ellentétben az egyéni szabadsággal.

A mi az állítás második részét illeti, hogy tudniillik „az ok-

irati kényszer ellentétben állana a forgalom szabadságának elvével“, szintén nem olyan bizonyos, mint a hogy feltüntetve van.

A forgalom szabadságának uralkodó elve nem jelenthet egyebet, mint azt, hogy tulajdonával mindenki szabadon rendelkezhetik, tehát azt szabadon és bárkinek is elidegenítheti; mikor pedig a törvény az okirati kényszert felállítja, ennek az elvnek a korlátlan szabadságát a legkevésbé sem alterálja; mert nem azt mondja, hogy a tulajdonosnak megtiltja az eladást és a szerzőnek a vásárlást, hanem — ellenkezőleg — azt mondja, hogy „a végett, hogy szabad és korlátlan tulajdonjogotok biztosítva legyen, egyezkedéseket, a melyet egymással kötöttetek, tegyétek írásba, hogy az írás legyen bizonyíték közöttetek, valamint ti és bármely harmadik személyek között“.

A mikor tehát a törvény az okirati kényszert felállítja, semmi esetre sem jön ellentétbe a f o r g a l o m s z a b a d s á g á n a k u r a l k o d ó e l v é v e l, mert nem gátolja a forgalmat, nem tilt meg semmit, még arra sem kényszeríti a feleket, hogy írásbeli szerződést kössenek, hanem csakis felállítja a szabályokat, a formákat, a melyeket szükségeseknek tart arra, hogy az állam által fentartott, vezetett és garantizált telekkönyvek rendbentarthatók és a felek jogai azok alapján mindig nyilvántarthatók legyenek. A ki nem akarja igénybe venni az államnak ezen gondoskodását, azt az okirati kényszer felállítása még magában semmire sem kényszeríti, mert ha ő úgy tartja, hogy a tulajdonjogot a tetteges átvétel által teljesen megszerezte és tulajdonjogának biztosítását a telekkönyvi bevezetés által eszközölni nem kívánja, bátran maradhat írásbeli szerződés nélkül, a miatt őt a törvény vagy kezelői semminemű felelősségre vonni nem fogják. Az okirati kényszer csak arra az esetre szól, ha a felek az ingatlanra vonatkozó megállapodásukat telekkönyvileg és a telekkönyvi hivatal, tehát egy harmadik factor által is kitüntetetté kívánják. Azt meghatározni pedig, hogy ez a harmadik factor — a telekkönyv — mily módon akarja közreműködését megadni, már szintén csak az egyéni szabadság fogalmának megfelelőleg, egyedül őt a telekkönyvet, illetőleg az államot illeti meg.

Ezekben — azt hiszem — elmondtam mindazt, a mit szószaporítás nélkül az előadói argumentumokra felhozni tudtam. Ezek az okirati kényszer ellen felhozott argumentumok, a mint látszik, nagyon könnyen megerősíthetők. Szerencsére nem is azért valának ezek felhozva, mintha az okirati kényszer fenn nem

tartása czéloztatnék, legalább erre enged következtetni előadó urnak az a végtétele, a mely így szól:

„Az iránt, hogy az okirati forma mint telekkönyvi bejegyzés előfeltétele fentartassék, nem forog fenn észrevétel s legfeljebb arról lehet szó, hogy — a mai jog szigorításával — ne magánokirat, hanem közokirat (vagy legalább hitelesített magánokirat) kívántassék meg; nem hitelesített magánokirat alapján legfeljebb előjegyzés engedessék. Ennek az a nagy előnye volna, hogy a szabályozásnak ez a módja minimumra redukálná annak a lehetőségét, hogy hamisított okiratok alapján történjenek esetleg telekkönyvi bejegyzések.“

Sajnálattal kell megvallanom, hogy ezen utolsó tételt sem tudnám egész terjedelmében pártolni és pedig ha el is ismerem azt, hogy a javasolt intézkedések a hamisított okirat számát a minimumra redukálnák, nem hallgathatom el azt az aggodalmamat, hogy abban az esetben, ha a magánokiratok alapján a előjegyzés mindig megadatnék, akkor az összes többi intézkedés illuzoriussá válik a contemplált garantiák tekintetében és okvetlen bekövetkeznék ismét az a nem czélzott állapot, hogy a magánokirat volna a rendes, és a közokirat a kivételes.

Nem változnék meg az sem, a mit most előadó ur mint nem egészségtelen tünetet említ fel, hogy a magánokiratot tapasztalat szerint a legtöbb esetben a zugirások és járatlan emberek készítik.

Azonban rosszabbodnék az állapot, mert ha előjegyzés a magánokiratra megengedhető, sőt megadandó volna, akkor ez a helyzet maga után vonná szükségességét annak, hogy szabályoztassék az előjegyzés igazolása, azaz az intézkedések egész sorozatára lenne szükség, és a végeredmény mi lenne? Semmi egyéb, mint az, hogy akár bíróság előtt tartandó tárgyalás, akár utólagosan bekívánt hitelesítéssel állíttassék helyre az az állapot, a mi a magánokirat kiállítása által elkövetett mulasztás által okoztatott. Vagyis a felek csak hosszas hercze-hurcza után jutnának el oda, a hol lehettek volna már a legelső lépésnél, ha t. i. hitelesített okiratot állítottak volna ki.

Azonban eltekintve attól, ez az intézkedés igenis alkalmas volna arra, hogy a most észlelt hibás állapotot örökké tegye. Ugyanis vegyük csak a dolog gyakorlati oldalát: az a zugirász vagy járatlan egyén megszerkeszti a magánokiratot, beadja a telekkönyvhöz, a telekkönyvi hivatal az előjegyzést elrendeli, már most feltehető-e, hogy az a zugirász vagy járatlan egyén, a ki

ma a visszautasított kérvényt is rendesen úgy adja át a tudatlan félnek, hogy ügye rendben van, azután, ha a tulajdonjog előjegyezve lesz, fogja-e a tudatlan felet az ellenkezőről felvilágosítani? Nem-e a perek és rendezetlen jogviszonyok özönének csirája volna-e ez az intézkedés?

Még csak egyet. Tévesnek tartom azt a sokszor hangoztatott állítást, hogy nálunk köztudatban lenne az, hogy ingatlanok elkötelezésére okirat nem szükséges és hogy a nép ingatlanait adja-veszi írás nélkül. Én részemről hosszú gyakorlati pályámon nem találtam egyetlen egy tudatlan parasztot is, a ki ne tudta volna, hogy ingatlanokra vonatkozólag írásbeli szerződés szükséges, és nem találkoztam egygyel se, a ki ne akart volna ily szerződést szerezni. Az igaz ugyan, hogy számtalan adás-vételi ügylet jön és jött létre, a melynél forma szerinti szerződés nem található fel. De ennek okát nem abban találom, hogy a felek nem akarnak írásbeli szerződést kiállítani, hanem a zugirásokban, a járatlan egyének közreműködésében, valamint a telekkönyvek rendetlenségében, és úgy tapasztaltam, hogy valamelyes írás mindig lett kiállítva, de az vagy nem volt alkalmas a bekeblezésre, vagy a telekkönyvek rendetlensége miatt egyáltalában nem is volt lehetséges alkalmas írást kiállítani.

Most befejezem észrevételeimet előadó urnak azon, saját nézetem szerint, éppen az ellenkezőre módosított szavaival, hogy én úgy tartom, hogy a törvényhozás helytelenül tenné, ha a körülményekhez és követelményekhez (?) alkalmazkodnék és nem várná, hogy a közönség alkalmazkodjék a jogszabályokhoz; és helytelenül tenné, ha ily fontos, az egész közérdeket érintő dologban a jogbiztonság közepszerű garantiáival elégedne meg akkor, mikor nagyobb és nem közepszerű garantiák is létezhetnek.

S. R.

Az örökösödési eljárás köréből.

A „Jog“ 29-ik számában kézdivásárhelyi Fejér Vilmos kir. közjegyző-jelölt a fennebbi cím alatt cikket közöl, melyben panaszt emel az árvaszék és bíróság ellen azon okból, mert az árvaszék az 1894. évi XVI. t.-cz. 53. §. ellenére azt követeli, hogy a hagyaték tárgyalására a kiskoru képviselője abban az esetben is idéztessék meg, a mikor a kiskoru ingó hagyományt kap, ne pedig, a mint azt a törvény rendeli, a tárgyalás határnapjáról

csak értesítsék, és azt állítja, hogy van bíróság, a mely a beterjesztett iratokat visszaküldi a közjegyzőnek azzal a meghagyással, hogy tegyen eleget a gyámhatóság kívánságának, tartson új tárgyalást és arra a kiskoru képviselőjét idézze meg. A „Jog“ 31. és 33-ik számaiban hozzá szólnak e kérdéshez Bánffai Simon kir. közjegyző, Fényes Vincze kir. albiró és Hamar Gyula kir. jbiró és természetesen Fejér Vilmosnak adnak igazat és elítélik úgy az árvaszék, mint a bíróság eljárását.

Véleményem szerint nevezett cikkeknek mindnyájának igaza van. És ha Hamar Gyula kir. jbiró urnak cikkében az alább idézett tétel nem fordulna elő, nem tudnék én se hozzátenni semmit, de a mikor a tisztelt jbiró ur azt mondja, hogy

„A fenti cikkben (a Fejér Vilmos cikkében) felhozott esetben a bíróság eljárását helyesnek nem találom. Hiszen hibásnak talán nem mondható, mert a kívátnál többet tenni nem árt, de felesleges munka, s az ügy véglegesítését ok nélkül gátolja“,

nem hagyhatom szó nélkül és azt állítom, hogy igen is hibás a bíróság eljárása, a mikor idézést rendel ott, a hol a törvény világosan csak értesítést kíván, és ez esetben igen is árt a kívátnál többet tenni, és pedig azonnal megmondom miért.

Azért, mert a jogkövetkezményekben különbség van az idézés és értesítés között.

A kinek joga van arra, hogy tárgyalásra megidéztessek, annak joga van arra is, hogy az első tárgyalásról minden hátrány nélkül elmaradjon és újbóli idézés nélkül a hagyaték-tárgyalás az ő közbejötté nélkül be nem fejezhető. Ellenben a ki a tárgyalás napjáról csak értesítendő, annak kimaradása nem gátolja azt, hogy a hagyaték tárgyalása már az első napon befejezést nyerjen. Már most, ha az árvaszék és bíróság megidézést és nemcsak értesítést rendelnek, akkor az értesítendő félnek oly jogot adnak, a mi őtet a törvénytől fogva nem illeti meg. És mindezt miért? a kiskoru érdekében talán? vagy valami fontos érdekből? nem, hanem csak az árvaszék szeszélye vagy hatalmaskodásának kielégítése végett.

Hogy pedig ez esetben többet tenni igen is árt, kitűnik, ha a következményeket egy kissé mérlegeljük.

Jelen esetben előttünk áll egy törvény szerint befejezett hagyaték-tárgyalási ügy. A bíróság új tárgyalást és arra a kiskoru hagyományost — a kinek csak ingó dolog jutott — képviselője által megidézteni rendeli. Már most tegyük fel, hogy a kis-

koru képviselője az idézésre sem jelenik meg, mi következik? az, hogy még egy új tárgyalás tűzendő ki, a melyre azzal az értesítéssel kellend a kiskoru képviselőjét megidézni, hogy meg nem jelenése esetében, tekintet nélkül az ő távolmaradására, fog a tárgyalás megtartatni.

Tehát egy hagyományos csökönössége miatt kényszerítve vannak az örökösök egyszer helyett háromszor megjelenni. Igazság lenne-e ez? De tovább menve, a hagyományos meg vagy meg nem jelenése a tárgyalásra nézve teljesen közönyös, ő ott sem tehet egyebet, mint egyszerűen tudomásul veszi a javára történt hagyományozást (feltéve mindig, hogy ingóság hagyományozásáról van szó), e végett azonban teljesen szükségtelen, hogy ő megidéztesék, már az értesítéssel tudomására van neki hozva, hogy a hagyatékban érdekelve van, azért a tudomásul vétel egyedül ő tőle függ.

Végre is a hagyományos nem örökös, és a mint a hagyományos közbejöttével nem alterálhatja az örökösök actióját a hagyatéktárgyalásnál, ép úgy az örökösök bármilyen megállapodása nem érintheti a hagyományos jogát. A hagyományos hitelező vagy követelő az örökösökkel szemben és megfordítva, az örökös adós a hagyományossal szemben. A hagyatékbiroság az átadó végzésben a nem kifogásolt végrendelet alapján felemlíti a hagyományokat is, de azok kifizetésére az örökösöket végrehajtás terhe alatt soha sem kötelezheti. Ha az örökös vonakodik a hagyományt kiszolgáltatni, akkor a hagyományosnak nincs más módja, követelését érvényesíteni, mint a mely mód bármely hitelezőnek is van t. i. a törvény rendes útja.

Egészen másként áll azonban a dolog Hamar Gyula kir. jbiró ur által példakép felhozott azon esetben, mikor az 53. §. értelmében végrendelet van és a kötelesrészre nem jogosított örökösöknek megidéztetését a törvény mellőzendőnek rendeli.

Ebben az esetben úgy tartom, hogy a „kivátnál többet tenni nem árt“, de sőt igen is szükséges.

Véleményem szerint csakis akkor bizonyos, hogy a hagyaték felett érvényes végrendelet intézkedik, ha az nem kifogásoltatott vagy ha kifogásoltatott is, a bíróság mondta ki azt érvényesnek. Egészen addig az a végrendelet nem tekinthető egyébnek, mint egy oly iratnak, a mely lehet érvényes végrendelet is, de lehet érvénytelen irat is. Egy irat, látszólag bírjon bár a végrendelet összes kellékeivel is, azért megtörténhetik, hogy az érvénytelen.

Az érdekelt, a ki a viszonyokkal ösmerős, reá jöhet azonnal arra, hogy a felmutatott irat érvénytelen, míg a bíró vagy közjegyző, vagy még a jóhiszemű fél nem ismerheti fel azt. De tovább menve, megtörténhetik, hogy teljesen érvényes végrendelet egy későbbi végrendelet által hatályon kívül lett helyezve, de az utóbbi nem lévén praesentálva, az átadás érvénytelen alapon, a hatályon kívül helyezett végrendelet alapján lenne biróilag átadva.

Igy állván a dolog, én nem tartom logikusnak az 53. §. intézkedését, mert a helyett, hogy már a legelső lépésnél arra történnék törekedés, hogy a tárgyalás alapját képező végrendelet érvénye kifogástalanul megállapittassék, az iránt kétség hagyatik fenn.

Azért tehát daczára a törvény imperativ kifejezésének, én szükségesnek tartom végrendelet esetében is a törvényes örökösök megidéztetését.

S. R.

A hagyaték átadása, ha a köteles rész, hagyományi, utóörökösi vagy az özvegyi jog vitás.

Irta: dr. Szily Ferencz, budapesti kir. közjegyző-helyettes.

(Folytatás.)

Az eltarthatlan ingóságok, melyek természetüknél fogva megromlásnak vannak kitéve, vagy a melyeknek eltartása sok költségbe (pl. állatoknál) kerül, vagy a melyek beraktározandók volnának s így azok értékét a házbér vagy raktárbér (pl. butoroknál, árukészleteknél) felemésztené — akár szabadkézből, akár árvevényesen értékesítendőek volnának s a befolyandó vételár birói letétbe helyezendő.

Megadandó volna azonban az örökösnek azon jog, hogy a a veszélyeztetett ingók leltári becsértékének készpénzben a hagyatéki bíróságnál való letétele mellett a biztosítási intézkedések haladéktalan megszüntetését követelhesse.

Az utóörökösnek joga van az ő utóörökösödési jogának biztosítását kérni, akár vitás az utóörökösödési jog, akár nem. Egyedüli kivétel, ha örökhagyó úgy rendelkezett, hogy az örökös az utóörökösöt biztosítani nem köteles, vagy azt hagyta az utóörökösnek, a mi a vagyomból fenmarad az örökös halála után.

Ha az utóörökösödési jog nem vitás, biztosítása a felek megállapo-

dása szerint, vagy ennek hiányában a fentebb előadottak figyelembe vételével hivatalból történik.

Másként áll a dolog, ha az utóörökösödési jog vitás.

Itt három esetet kell megkülönböztetnünk.

1. Midőn úgy az öröklési, mint a megfelelő utóöröklési jog vitás.

2. Midőn csak az öröklési jog vitás, míg az utóöröklési jog nem.

3. Midőn az öröklési jog nem vitás, hanem csak az utóörökösödési jog.

Mindezen esetekben figyelemmel kell lennünk arra, hogy a hitbizományi helyettesítés a közönséges helyettesítést is magában foglalja az esetre, ha az első örökös az örökséget el nem fogadja vagy el nem fogadhatja. Ha tehát az öröklési jog vitás volta esetén az öröklési per úgy dől el, hogy az öröklési jog el nem ismeretik, s így az örökös javára az öröklés meg nem nyílik, mert az örökös az örökséget el nem fogadhatja, bekövetkezik az utóöröklés esete, s az örökös részére meg nem nyílt örökség megnyílik az utóörökös számára. Ugyanezen eset áll be akkor is, ha a perreutasított örökös a kitűzött határidő alatt a pert megindítani elmulasztja.

Az első vagyis abban az esetben, ha nemcsak az utóörökösödési, hanem az öröklési jog is vitássá vált, az első örökös javára elrendelt biztosítási intézkedések az utóörös javára is szolgálván, utóbbi külön biztosítási intézkedéseket nem követelhet. A dolog csak akkor bonyolódik, ha az első örökös öröklési joga eldől s itt két esetet kell megkülönböztetni:

a) ha az első örökös a pert elveszti, vagy kellő időben megindítani elmulasztja, az örökösödés az utóörökös javára nyílik meg, s utóbbi követelheti, hogy az első örökös javára elrendelt biztosítási intézkedések a vitás utóöröklési jog eldőltségéig fentartassanak.

Ebben az esetben különbséget kell azonban tenni, hogy az utóöröklési jogot csupán az első örökös vagy a többi örökös is támadják-e meg, mihez utóbbiaknak is joguk van, mert hiszen a többi örökösnek is érdekében áll, hogy az esetre, ha az első örökös az öröklésből kiesik, a hagyatékot ne az utóörökös kapja meg, hanem esetleg ők. — Ha az utóöröklési jogot a többi örökös is megtámadta, az utóörökösödési per befejeztéig átadó végzés nem hozható s addig is az utóörökös — tekintve, hogy részére most már az utóöröklési jog megnyílt — megfelelő biztosítási intéz-

kedéseket, hagyatéki zárlatot is kérhet, csak úgy, mintha első örökös volna. — Míg ha csak az első örökös kifogásolta az utóöröklési jogot, ő az öröklésből kiesvén, az utóöröklés vitás volta is megszűnik s a hagyaték közvetlenül az utóörökösnek adandó át.

b) ha az első örökös a pert megnyeri, az öröklési jog vitás volta megszűnik s bekövetkezik a fentebb említett 3-ik eset, midőn az öröklési jog nem vitás, hanem csak az utóöröklési jog s a miről alább fogok szólni.

A második esetben, midőn csak az öröklési jog vitás, míg az utóöröklési jogot sem az első örökös, sem a többi örökös meg nem támadta, addig, a míg az első örökösnek öröklési joga el nem dől, a hagyaték át nem adható, de az első örökös javára elrendelt biztosítási intézkedések az utóörökös javára is szolgálván, utóbbi újabb biztosítási intézkedések foganatosítását nem követelheti. Itt is meg kell különböztetni két esetet: a) ha az első örökös a pert elveszti vagy megindítani elmulasztja, a hagyatékra a részére az utóörökösnek adandó át; b) ha az első örökös a pert megnyeri, előáll azon egyszerű eset, midőn sem az öröklési, sem az utóöröklési jog nem vitás s a hagyaték ehhez képest lesz átadandó s az utóöröklési jog az egyezségi megállapodáshoz képest, vagy megfelelően hivatalból biztosítandó.

A harmadik esetben, melyhez az első eset b) pontja szerinti eset is tartozik, csupán az utóöröklés kérdése vitás. Itt is különbséget kell tennünk az iránt, hogy az utóöröklési jogot csak az első örökös vagy a többi örökös is, vagy csak a többi örökös támadta meg.

Ha az utóöröklési jogot csak a többi örökös támadta meg, a hagyaték az első örökösnek adandó s az utóöröklési jog az első és utóörökös közt létrejött egyezségi megállapodás szerint, vagy pedig hivatalból megfelelően biztosítandó s az utóörökös jogát a törvény rendes útján a többi örökösrel szemben érvényesítheti.

Ha az utóöröklési jogot az első örökös is kétségbe vonta, kérdés, mi történjék akkor? joga van-e az utóörökösnek ahhoz, hogy az első örökösrel szemben perreutasító határozatot kérjen, s így megakadályozza azt, hogy a per eldőltségéig a hagyaték az első örökösnek adassék? A törvény 78. §-ának utolsó bekezdésében foglalt szavakból „perreutasítás mellőzésével” arra lehetne következtetni, hogy a törvény az utóörökös perreutasítását is ismeri, s csak módot nyújt az első örökösnek, hogy az utóörö-

kösi jog biztosítása mellett a perreutasítás mellőzésével a hagyaték átadását kérhesse. Vagyis itt meg kellene különböztetnünk a következő két esetet.

a) midőn az első örökös az utóöröklési jogot sem el nem ismeri, sem biztosítani a vitás utóöröklési jogot nem akarja. Ebben az esetben a hagyaték az első örökösnek átadható nem volna s az utóörökös az első örökössel szemben perre utasítandó volna;

b) midőn az első örökös az utóöröklési jogot el nem ismeri, de kész azt biztosítani. Ebben az esetben a hagyaték az első örökösnek az utóöröklési jognak megfelelő biztosítása mellett átadandó s az utóörökös vitás igényeinek érvényesítése végett a törvény rendes útjára utasítandó volna.

Ámde nézetem szerint a törvényt így magyarázni helytelen volna. Az utóörökösnek a biztosításon kívül több jog a nincsen, perreutasításnak csakis egy már megnyitott öröklési jognál van helye, a mely vitássá vált. Ámde az utóöröklési jognál — még ha az nem vitás is — kétséges, hogy meg fog-e nyilni egyáltalán, mert jöhetnek oly körülmények, hogy az időközben, még mielőtt megnyitott volna, megszűnik. Továbbá a törvény a 85. §-ban, a hol a perreutasításról szól, sehol az utóörökösöt a perreutasítottak közt nem említi. Fel kell tehát tennünk, hogy a 78. §. utolsó bekezdésében a szavak „perreutasítás mellőzésével“ csak szövegezési hibát képeznek.

Véleményem szerint ugyanis az utóöröklés vitás volta esetén is a hagyaték az első örökösnek feltétlenül átadandó, de egyidejűleg a hagyatéki bíróság az utóöröklési jogot hivatalból biztosítani köteles, akár beleegyezett ebbe az első örökös, akár nem s akár kérte, akár nem a biztosítás mellett való átadást.

Az utóörökös pedig vitás igényeinek érvényesítése végett nem perre, hanem a törvény rendes útjára utasítandó, miről még alább szólni fogok.

Az utóörökösödési jognak biztosítása — még abban az esetben is, ha az nem vitás — mellőzendő akkor, ha örökhagyó végrendeletében úgy rendelkezett, hogy az örökös az utóörökösöt biztosítani nem köteles, vagy pedig az utóörökösöt azon vagyona nevezte ki utóörökösévé, a mely az örökös halála után fenmarad. Ebben az esetben ugyanis az első örökös a vagyon feletti rendelkezésben élők közt korlátozva nincsen, csakis halál esetére.

Végül felmerül a kérdés, mi történjék akkor, ha az utóörö-

kösök ismeretlen tartózkodásuak? vagy pedig név szerint megnevezve nincsenek, hanem csak általánosságban, pl. utóörökösökké kinevezem sógoromnak X-nek gyermekeit, s az utóörökösödési jog vitássá válik:

Ezen esetekről a törvény egyáltalán nem intézkedik. Az 54. §. csak az ismeretlen tartózkodásu örökös hirdetményi idézéséről s ügygondnok által való képviseltetéséről szól, de az utóörökösöket nem említi s így azokra ki nem terjeszthető. Ha az utóöröklés nem vitás, a dolog egyszerű, a mennyiben a hagyaték az utóöröklési jog biztosítása mellett azért átadható, az utóörökösök meg nem jelenése az átadást még akkor sem akadályozván, ha azok ismert helyen tartózkodnak. Másképen áll azonban a dolog, ha az utóörökösödési jogot az első örökös el nem ismeri. Ebben az esetben módokról kell gondoskodni, hogy az első örökösnek eszköz legyen a kezében, melylyel az utóöröklés hivatalból figyelembe veendő korlátaitól szabaduljon, ebben az esetben tehát az ismeretlen tartózkodásu utóörökösök képviseléről szintén gondoskodni kell, ők hirdetményileg idézendők és részükre ügygondnok rendelendő volna. Ezután pedig a hagyaték átadása ép úgy történhetnék, mint egyébként vagyis a hagyaték az első örökösnek a vitás utóöröklési jog egyidejű biztosítása mellett átadandó s az ismeretlen tartózkodásu utóörökösök részére kirendelt ügygondnok utasítandó volna, hogy az utóörökösök igényeit záros határidő alatt a törvény rendes útján érvényesítse s ezt a hagyatéki bíróságnál igazolja, mert ellenesetben a tett biztosítási intézkedéseket a hagyatéki bíróság megszüntetni fogja.

A második esetben, midőn az utóörökösök személye megnevezve nincs, a tárgyaló kir. közjegyző hivatalból kinyomozni iparkodják az illetőknek neveit s lakhelyét, miután a hagyatékátadó végzésbe lehetőleg névszerint irandók be az utóörökösök s e kérdés tisztázása az első örökhagyó hagyatékába tartozik, nem pedig az első örökös hagyatékába, a mikor már esetleg hosszú idő telvén el, az utóörökösök személyének kinyomozása még sokkal nagyobb nehézségekbe ütközik, sőt esetleg lehetetlenné válik. Ha az utóörökösök nevét és lakhelyét kinyomozni sikerül, beáll a legegyszerűbb eset s a hagyaték átadása a szerint történik.

Mi történjék azonban akkor, ha az nem sikerül vagy csak részben sikerül? A törvény ez iránt szintén nem intézkedik. Itt is különbséget kell tennünk a tekintetben, valjon az utóöröklési jog vitás-e vagy sem? Ha nem vitás, a hagyaték az első örökösnek

átadandó s egyidejűleg megállapítandó, hogy utóöröklésre hivatva vannak ezek és ezek, kik azonban névszerint meg nem nevezhetők, miután azt kinyomozni nem sikerült s így csak egész általánosságban nevezendők meg, mint pl. X. gyermekei. Ha pedig egyeseket sikerült kinyomozni, ezek névszerint, a többiek általánosságban említendők s utóöröklési joguk biztosítandó. Ha az utóöröklés azonban vitássá vált, az utóöröklés biztosítása mellett a hagyaték az első örökösnek átadandó s a ki nem nyomozható, név szerint meg nem nevezett utóörökösök részére hirdetményi eljárás útján ügygondnok rendelendő s ez az utóörökösök igényeinek érvényesítése végett a fentebb már emittett jogkövetkezmények teher alatt a törvény rendes útjára utasítandó.

IV. Az özvegyi jog vitás volta.

Az özvegyi jognak az örökösödési eljárás során fontos szerepe van, a mennyiben arra a tárgyalás mindig *hivatalból* — a felek ebbeli kérelme s előterjesztése nélkül is — kiterjesztendő s a hagyatéki bíróság az átadó végzésben az özvegyi jog tekintetében is hivatalból intézkedni köteles, úgy, hogy ha e tekintetben a tárgyalási jegyzőkönyvben semmi előterjesztés bevéve nincsen, az iratokat a hiány pótlása végett a tárgyaló kir. közjegyzőnek visszaadni köteles. Az özvegyi jog ugyanis az özvegynek törvényadta joga, melynek jogcíme a törvény; ha tehát az özvegy arról kifejezetten le nem mond, ez fennállónak tekintendő s hivatalból figyelembe veendő s biztosítandó.

Az özvegyi jog azonban nem tekinthető szoros értelemben vett örökösödési jognak — bár ha nagyon hasonlít is a törvényes öröklésnek valamely speciális válfajához s ilyenek tekintik is a írók közül sokan, — miután az özvegynek jogállása nem azonos az örökös jogállásával. Az örökösnek jellemvonása az egyetemes jogutódlás (*universalis successio*), a mely nélkül örökös nincsen, ez pedig hiányzik az özvegynél, a ki semmi esetre sem tekinthető egyetemes, hanem csak különös jogutódnak (*singularis successor*) inkább tekinthető oly hagyományosnak, kinek haszonélvezeti jog van hagyományozva, a különbség csak a jogcímben van, a mennyiben a hagyományosnál a jogcím a végrendelet s ugyanez határozza meg a haszonélvezeti jog terjedelmét is, míg az özvegynél a jogcím a törvény s az özvegyi haszonélvezeti jog tartalmát is a törvény határozza meg.

Az örökösödési eljárásról szóló törvény sem tekinti az özvegyet

örökösnek s nem adja meg az özvegynek azon jogokat, melyek az örökösöt megilletik, de ezekre az özvegynek szüksége sincsen, mert az ő jogállása teljesen különbözik az örökösétől. Az örökös-nél nemcsak az örökösödési jog, hanem az öröklés mérve is vita tárgyát képezheti, míg az özvegynél vita tárgyát csakis az képezheti, hogy van-e neki egyáltalán özvegyi joghoz igénye. Ha ez a vita el van döntve, a többi kérdés is el van döntve, miután az özvegyi jog tartalma t, mint már említve volt, a törvény határozza meg, itt tehát vitának helye nincsen.

Ugyanezért az örökösödési eljárásról szóló törvény csakis azt rendeli, hogy a tárgyalás az özvegyi jogra is kiterjesztendő s e célból a tárgyalásra az özvegy is megidézendő.

Az özvegy meg nem jelenése sem a hagyaték tárgyalását, sem annak átadását nem akadályozza, s a mennyiben a tárgyaló kir. közjegyző s a hagyatéki bíró hivatalból megállapíthatja, hogy az özvegynek az özvegyi joghoz igénye van, arra a tárgyalás és átadás az özvegy meg nem jelenése dacára is hivatalból kiterjesztendő s a hagyaték csakis az özvegyi jog megállapítása s biztosítása mellett adható át, s az örökösök az özvegy ellen csakis a törvény rendes útján léphetnek fel.

Az örökösödési eljárásról szóló törvény ezen intézkedését — a mely azon elvnek, hogy az özvegyi jog törvényadta jog s így hivatalból figyelembe veendő, merev alkalmazása — helyesnek nem tartom, különösen nem abban az esetben, ha az örökösök az özvegyi jogot el nem ismerik vagy annak korlátozását kívánják, szóval nem tartom helyesnek abban az esetben, ha az özvegyi jog kérdésében bármely tekintetben vita támad. Ha vita nincs s az örökösök beleegyeznek abba, hogy az özvegyet az özvegyi jog a törvényadta teljes tartalma szerint illesse meg, akkor az özvegy megjelenésére s nyilatkozására szükség nincsen s ez esetben a törvény intézkedése czélszerűen alkalmazható. De nem így a vita esetén. Az özvegy megjelenése esetén ugyanis a vita egyezségileg eldönthető volna, ezen egyezséget tehát maga az özvegy meg nem jelenése által hiúsítja meg, őt tehát bátran lehet olyannak tekinteni, mint a ki saját ügyeivel nem törődik s özvegyi jogára sulyt nem helyez, már pedig az örökösöknek nagy érdekében állhat, hogy az özvegyi jog ne az ő teljes törvényes tartalma szerint ismertessék el, mert hiszen ez esetben ők az örökség felett ugyan-csak nem rendelkezhetnének az őket korlátoló özvegyi haszonélvezeti jognál fogva, — hanem hogy az özvegyi jog méltányosan

korlátoztassék. A teljes eljárás tehát az volna, hogy abban az esetben, ha az özvegy nem jelenik meg s az özvegyi jog tekintetében bármely irányban vita támadna, az özvegy újabban megidézendő volna — a mely idézés neki az első végzésekre előirt módon volna kézbesítendő — oly jogkövetkezmények terhe alatt, hogy a mennyiben újból meg nem jelenik, a hagyatékátadásnál, az ő özvegyi joga mellőztetni fog vagy pedig az csak az örökösök által korlátozott mérvben fog elismertetni, fenmaradván az özvegynek azon joga, hogy sértett igényeit a törvény rendes útján érvényesítse.

Felmerül továbbá a kérdés, s ezt a törvény szintén nyitva hagyja, mi történjék akkor, ha az özvegy ismeretlen helyen tartózkodván, a tárgyalásra meg nem idézhető? A törvény 54. §-ában szabályozott hirdetményi eljárás nem alkalmazható, miután ott csakis az ismeretlen tartózkodású „örökösök” vannak említve, mint hirdetményileg idézendők, kik közé az özvegy nem tartozik, mert ő nem örökös, s különben is a törvény sehol sem foglalja az örökös elnevezés alá az özveget is, hanem mindig külön említi. A szigorú jog szerinti merev álláspont szerint ebben az esetben a törvényes álláspont volna elfogadandó s az özvegynek özvegyi joga teljes törvényes tartalma szerint elismerendő, biztosítandó s az örökösök vita esetén a törvény rendes útjára utasítandók, a vagyonkezeléssel pedig az özvegy érdekében megfelelő vagyonkezelő gondnok kirendelendő volna.

Amde ezt sem tartom helyesnek. A ritkább esetek közé tartozik, hogy az özvegy tartózkodási helye ismeretlen, mi rendszert akkor fordul elő, midőn a házaspár különválva éltek, mert hiszen ha együtt éltek, a férj utolsó rendes lakhelye a nő lakhelye is. Már pedig ha a felek különválva éltek, megszűnt közöttük a szoros kapocs, az életközösség, a mely szoros kapcsolatban épen az özvegyi jog alapokát találja. Nem kívánható tehát az örökösöktől az, hogy az ily özvegygyel szemben, a ki férjével oly kevésbé törődött, hogy még haláláról sem vett tudomást s özvegyi jogának érvényesítése végett semmiféle lépéseket nem tett, sőt talán időközben meg is halt, magukra vegyék az özvegyi jog biztosításával járó súlyos terhet. Ebben az esetben tehát legcélszerűbb volna az ismeretlen tartózkodású özveget hirdetményileg idézni azzal, hogy ha a kitűzött idő alatt meg nem jelenik, a tárgyalást a részére kinevezendő ügygondnokkal fogják megtartani s a hagyaték az özvegyi jog biztosítása nélkül fog

az örökösöknek átadni, jogában állván az özvegynek bármikor az özvegyi jog biztosítását személyesen kérni, mikor is a hagyatéki bíróság a kérdés tisztázása végett az örökösökkel új tárgyalást kitűzni köteles volna.

Végül szükségesnek tartom az özvegyi joggal egy kissé az anyagi jog szempontjából is foglalkozni, annyiban, a mennyiben erre a hagyatéki tárgyalásnál is szükség van.

Meg kell különböztetnünk meg nem szorított és megszorított özvegyi jogot. A meg nem szorított özvegyi jog abban áll, hogy a nő benmaradhat férje egész vagyonában s azt haszonélvezheti. A megszorított özvegyi jognak három fajtája van.

1. Midőn az édes gyermekek az özvegyi jog megszorítását kérik. Az ekkép megszorított özvegyi jog tartalmát képezi: *a)* a lakás használata; *b)* tartás (élelmezés); *c)* ruházat és *d)* kiházásítás, ha az özvegy újra férjhez megy. Ez képezi az özvegyi jog tartalmának minimumát. Az özvegyi jognak ily értelemben való megszorítását csakis az édes gyermekek követelhetik s azt is csak a törvény rendes útján vagyis perrel.

Az oldalági vagy más örökösök az özvegyi jognak ily értelemben való megszorítását nem követelhetik.

2. a mostoha anya özvegyi joga az 1840: VIII. t.-cikk 18. §-a alapján egy gyermekrész haszonélvezetéből áll, melyen kívül az özvegy sem lakást, sem ruházást, sem kiházásítást nem követelhet, még akkor sem, ha ezen gyermekrész haszonélvezete az 1. pont értelmében való törvényes minimum értékénél kisebb volna is. Itt is azonban különbséget kell tenni, hogy a vagyon közszerzemény-e vagy pedig egyéb szerzeményi vagy régi vagyon. A közszerzeményben a mostoha anyának özvegyi joga egyáltalán nincs, hanem csakis a férj egyéb szerzeményi vagyonában s az ősi (ági) vagyonban. Ez a különbség természetesen csak a nem nemesrendűeknél fordul elő, mert a nemeseknél s honoratoroknál közszerzemény nem lévén, a mostoha anya özvegyi jogát a vagyon minősége nem befolyásolja.

A gyermekrész kiszámításánál az anya, az özvegy is számbaveendő s hozzá adandó a mostoha gyermekek számához. Vagyis ha pl. két mostoha gyermek van, az özveget mint gyermekrész, nem a vagyon felenék, hanem egy harmadának haszonélvezete illeti meg. Ha édes és mostoha gyermekek közösen örökölnek, az édes gyermekeknek jutott örökségi egész vagyonra megilleti az özveget az özvegyi jog, s ezenkívül a mostoha gyermekek vagy-

nából egy gyermekrész haszonélvezete. Pl. az özvegynek van 2 édes és 3 mostoha gyermeke, kik a vagyont a törvényes öröklés rendje szerint kapják meg. Akkor az özvegyet megilleti az édes gyermekekre eső $\frac{2}{5}$ résznek haszonélvezete egészen s a mostoha gyermekekre eső $\frac{3}{5}$ részből egy gyermekrésznek vagyis $\frac{1}{4}$ résznek, az egész vagyon $\frac{3}{20}$ részének haszonélvezete. A mostoha anya ezen özvegyi joga azonban további megszorítás tárgyát már nem képezheti s így a mostoha gyermekek nincsenek jogosítva ezen már úgy is megszorított özvegyi jogot még jobban korlátozni.

3. Végül megszoríthatja az özvegyi jogot a férj végrendeletében, a mely esetben a végrendeleti intézkedés feltétlenül figyelembe veendő. — Ez következik az 1840. évi VIII. t.-cz. 16. és 17. §-aiból. Ezen megszorításnak is megvannak azonban a maga korlátai azon minimumban, melyet a törvény az özvegynek megad akkor, ha annak megszorítását az az édes gyermekek követelik. Vagyis, ha csak édes gyermekek maradtak, a lakáshoz, tartáshoz, ruházathoz s kiházasításhoz való jogot, ha pedig mostoha gyermekek maradtak, az egy gyermekrész haszonélvezetéhez való jogot a férj végrendeletében meg nem szoríthatja, mert ellenesetben az özvegy jogosítva van a végrendelet ezen intézkedését megtámadni. Az özvegy részére biztosított minimum tehát hasonlít a köteles részhez, mert a végrendelet ellenében is érvényesíthető. Hogyha azonban az özvegynek a végrendeletben juttatott vagyoni előnyök értéke a törvényes minimum értékét fölérik, az özvegy a végrendeletet meg nem támadhatja.

Viszont azonban akkor, ha a férj végrendeletében hitestársa özvegyi jogát úgy szabályozza is, hogy az az özvegyre nézve a törvényes minimumnál sokkal előnyösebb is, a végrendelettel szemben a leszármazó örökösök nem követelhetik az özvegyi jognak a törvényes minimumra való megszorítását, mert ezen joguk csak akkor van, ha az özvegyi jog végrendelet hiányában a törvény alapján állapíttatik meg. Egyedüli kivételt képez, ha az özvegyi jog által a köteles rész szenvedne sérelmet.

4. Özvegyi jog fenti megszorításain kívül vannak annak még más korlátai is. Ha ugyanis az özvegy az általa haszonélvezett vagyont tékozolja s pusztulni hagyja, állagát rongálja, bármelyik érdekelt örökösnek — tehát nemcsak a leszármazóknak — jogában áll a jövedelmek zárlátételét kérni, a mely kérelem a hagyaték tárgyalása során is előterjeszhető.

Az özvegy ugyanis köteles az általa haszonélvezett vagyont jókarban tartani s az azzal járó terheket viselni. Köteles tehát az ingatlan után fizetendő adókat s más közterheket is, valamint a netán bekebelezett terheknek kamatait s az esedékes tőketörlesztéseket is a jövedelmekből fedezni, mit ha nem tesz, úgy tekintendő, mint a ki a vagyont pusztulni hagyja, dobra juttatja s ekkor az örökösök bármelyikének jogában áll ellene zárlatot kérni.

Ebben tehát az özvegyi jog szintén bizonyos korlátozásnak van alávetve, a mely azonban csak bizonyos előfeltételek fennforgása mellett alkalmazható, nem pedig ipso iure.

Az özvegynek fent említett jogai az általános magánjogban gyökereznek, vannak azonban különös törvényeink (leges speciales), melyek az özvegynek szintén jogokat biztosítanak, melyek gyakorlásában ő nem korlátozható, s melyek szintén az özvegyi jog tartalmához tartoznak. Ezen különös jogok a következők:

1. az 1884. évi XVII. t.-cz. (ipartörvény) 40. §-a szerint: „Az iparos elhalálása esetében az üzletét annak özvegye újabb bejelentés nélkül folytathatja. Engedélyhez kötött iparoknál azonban személyes megbízhatóságát az iparhatóság előtt igazolni köteles. Özvegy nem létében, vagy ha ezen jogával élni nem akarna, az üzlet a kiskoru gyermekek vagy unokák javára folytatható.“

2. az 1888. évi XXXV. t.-cz. (italmérési jövedék) 10. §-a szerint az italmérésre vagy kis mértékben való eladásra szóló engedély megszűnik, ha az engedélyes meghal, azonban kivételképen ebben az esetben is: „ — — — az engedélyes özvegye az üzletet új engedély nélkül is folytathatja, ha az 5. §-ban előirt köteleknek megfelel s ezt a pénzügyigazgatóságnál 15 nap alatt igazolja. Özvegy nem létében, vagy ha ezen jogával élni nem akarna, az üzlet a kiskoru gyermekek vagy unokák javára folytatható.“

A hagyatéki tárgyalás s átadás során tehát az özvegyi jog a fent előadottak figyelembevételével állapítandó meg, s ha vita merül fel, megállapítandó a törvényes álláspont s az özvegy részére ennek alapján megfelelő terjedelemben s tartalommal az özvegyi jog biztosítandó, az ellentétes érdekű fél pedig igényeivel a törvény rendes útjára utasítandó, miután az özvegyi jog tekintetében felmerült vita eldöntése nem tartozik az örökösödési eljárás keretébe, s ez a hagyaték átadását egyáltalán nem akadályozza, annál is kevésbé, mert az özvegyi jog nem bir örökösödési igény, hanem inkább hagyatéki teher természetével, s így ez eset-

ben az átadást gátló perreutasításnak helye nem lehet, mert a perreutasítás csak az örökösödési jog tekintetében felmerült vita esetén foghat helyett. Ennek további folyománya az is, hogy az özvegyi jog iránt támadt per nem tekinthető örökösödési pernek sem.

További vita merülhet fel akkor is, ha az özvegyi jog a köteles részszel vagy egy másik özvegyi joggal ütközik össze.

(Folytatás következik.)

A kolozsvári kir. közjegyzői kamara nyugdíjintézetének alapszabályzata.

(Folytatás.)

Meg kell vallani azonban, hogy mindezek bizonyos kényszerre rejtenek magukban, és lehetne azt az ellenvetést tenni, hogy senki, magánvagyonai viszonyaiban, kényszerrel nem korlátozható.

Jelen esetben azonban ezen ellenvetésnek kevés súlya van. Mert eltekintve attól, hogy nem kellemetlen kényszer az senkire, ha 30 évi 100 forintos járulékkal szemben későbbi egész életére 1200 frt évi nyugdíj fizetése van kilátásba téve s ezenkívül az eshetőségekkel szemben még neje és kiskoru gyermekei ellátással biztosítva lesznek, — oly nemű kényszer ez, a melynek minden közhivatalnok alá van vetve fizetése bizonyos részének a nyugdíj-alap javára történő levonása által, de azért nem jutott eszébe még senkinek ezen kényszerre olyannak declarálni, a mely sértené a tulajdon szentségét.

Igaz az is, hogy lehetne törekedni oly törvényhozási intézkedésre, melynél fogva törvény kötelezné a közjegyzőket nyugdíjintézet alkotása, illetőleg az ezen célra szükséges járulékok befizetésére. És valóban ez is a végcél, melyet elérni kell, mert minden kamara független egymástól és a törvényben nincs gondoskodva egy kapocsról, mely a közjegyzőket, bár egy ily üdvös célra egyesitené.

Azokban éppen a fennebbi cél elérése miatt is nem volna helyes nem törekedni már most arra, a mi elérhető, miután a jelen törvény alapján is lehetséges a nyugdíjintézet megalkotása.

Ezen tervezet elfogadása és életbeléptetése, a mellett, hogy életre való üdvös intézményt hozna létre, alapul szolgálhatna

majd arra is, hogy a szükséges törvényhozási intézkedés szorgalmaztathassék.

20. §.

Az ezen szabályzat életbeléptetésekor működő közjegyzők, ha szolgálati idejüknek megfelelő évi díjaikat 5 százalékos kamatos kamatjaival egyszerre befizetik, szolgálati idejük kineveztetésük kezdetét veszi, ellenben csakis ezen szabályzat életbeléptekor.

21. §.

Közjegyzőhelyettesek, ha mint működő közjegyzők lépnek nyugdíjba, szolgálati idejük beszámításánál azon idő, melyet szabályszerű járulékaik fizetése óta mint helyettesek töltöttek el, csak felében számittatik be, kivéve, ha kineveztetésük után három év alatt az egész lefolyt időre a helyettesi évi járulék és közjegyzői évi járulék közötti különbözetet 5 százalékos kamatos kamataival együtt a nyugdíjintézet pénztárába befizetik.

Ad 21. §.

Méltányos, hogy a kisebb állásban eltöltött szolgálati idő számításba vétessék, de miután a helyettesek csak felényi járulékkal terheltetnek, igazságos csak az lehet, ha kisebb állásban eltöltött idő felerészben számittatik be.

Azokban méltányosnak látszik egy olyan intézkedés is, a melynél fogva lehetővé tétetik annak, ki ezen joggal élni szándékozik, az, hogy utólagos befizetés által a szolgálatban eltöltött egész időt beszámittathassa.

Mindazonáltal ezen jogot czélszerű korlátozni azzal, hogy az illető közjegyzői szolgálatának csak kezdetén élhessen az adott joggal, de később nem, magának az alapnak érdekében és a speculatio meggátlása végett.

V. FEJEZET.

22. §.

Az intézet vagyona elhelyezhető:

- a) ingatlan vagyonba,
- b) jó hitelű állami és árvai biztosításra alkalmas egyéb értékpapírokba,
- c) jelzálog-kölcsönökbe,
- d) takarékpénztári betétekre.

23. §.

Vagyonszerzés és elidegenítés felett határozni a kamara közgyűlése van jogosítva és érvényes határozat hozatalára a tagok kétharmadának megjelenése szükséges és általános szótöbbség dönt.

24. §.

A beérkezett készpénz a pénztárban 24 órán túl nem tartható és azonnal takarékpénztárba helyezendő.

VI. FEJEZET.

25. §.

A nyugdíjintézet ügyét intézi a kamara közgyűlése, illetőleg a kamara választmánya.

26. §.

A pénztárnok a választmány tagjai közül választandó. Az ellenőr lehet közjegyzőhelyettes is.

27. §.

A tisztviselők teendőiket fizetés nélkül végzik és működésükért díjazás nem jár.

28. §.

Minden közjegyzőnek joga van bármikor pénztárvizsgálatot kérni és azt két tanu felkérése mellett azonnal eszközölni.

29. §.

A választmány utasítását és ügyrendjét a közgyűlés állapítja meg.

30. §.

A kamara egyszer s mindenkorra segélyben részesítheti azt a közjegyzőt, ennek özvegyét vagy árváját, a kinek szolgálati idő hiánya miatt nyugdíjigénye nincsen.

KÖZJEGYZŐK LAPJA

Szerkeszti SCHILLING RUDOLF, budapesti kir. közjegyző.

KIADJA A MAGYARORSZÁGI KIRÁLYI KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE.

Előfizetési ár: egész évre 5 frt, fél évre 3 frt.	Megjelenik havonként 2-szer	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI., Váci-körút 19.
--	--------------------------------	---

TARTALOM: Egyleti élet. — Kényszer telekkönyvi ügyekben. — A hagyaték átadása, ha a köteles rész hagyományi, utóörökös vagy az özvegy jog vitás. Irta: dr. Szily Ferencz, budapesti kir. közjegyző-helyettes. (Folytatás.) — Közjegyzői okirattárak kisélejtezése. Közli: Jakab Géza, kis-kőrösi kir. közjegyző. — Éjszak-amerikai bizalmi intézetek. Közli: Dr. Szily Ferencz, budapesti kir. közjegyző-helyettes. — Vegyesek.

Egyleti élet.

Egyletünk központi bizottsága múlt hó 29-én ülést tartván, itt közöljük az ülésről felvett jegyzőkönyvet:

A „Magyarországi kir. Közjegyzők Egylete“-nek 1899. évi augusztus hó 29-én megtartott központi bizottsági üléséről.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Budapesten 1899. évi augusztus hó 29-án a „Magyarországi kir. Közjegyzők Egylete“ központi bizottságának üléséről.

Jelen voltak:

Zimányi Alajos, egyleti elnök, Schilling Rudolf, dr. Cottely Géza, Jakab Géza és dr. Hajós Béla Ödön központi bizottsági tagok.

Elnök az ülést a kitűzött időben megnyitván, üdvözlö a megjelenteket s az ülési jegyzőkönyv vezetésére a jelenlevők hozzájárulásával Dr. Hajós Béla Ödönt kéri fel.

Napirend előtt elnök a beérkezett e részbeni jelentésből előadja, hogy Gesztessy János zombolyai kir. közjegyző egyleti tag elhunyt, ami fölött a jelenlevők részvétüket fejezvé ki, a nevezett egyleti tag az alapszabályok értelmében az egyleti tagok sorából töröltetik.

Ezután áttért a bizottság a mai napirendre.

Elnök bejelenti, hogy a szabályszerű belépési nyilatkozat ki-